

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fl.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 24 cor.
1/2 an 12 cor.
1/4 an 6 cor.

Unitatea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oara 12 fl. a treia
oara 10 fl.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unitatei” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Discursul

președintelui Societății pentru fond de teatru românesc Dl Dr. IOAN MIHU, pregătit pentru deschiderea adunării anuale, ținută în Blaj, la 29 August 1911.

Nespus de mult am regretat cu toții, că Dl Dr. I. Mihu președintele societății pentru fond de teatru n'a putut lua parte la adunarea măreață ținută la Blaj. Prezența Dsale ar fi dat un bun prilej publicului românesc de a-și arăta recunoștința sa față de Dl Dr. I. Mihu, care prin modificarea statutelor societății și prin stabilirea planului nou de acțiune ș'a câștigat merite neperitoare nu numai pentru societatea care o prezidează, ci și pentru întreaga cultură românească. Ne servește spre marea mângâiere faptul, că suntem în plăcuta situație de a putea publica în întregime discursul Dsale pregătit pentru adunarea din Blaj, care câștigă în importanță nu numai prin bogăția ideilor și frumuseța sa literară, ci și prin personalitatea marcantă a Dlui Dr. I. Mihu.

Onorată adunare!

Primul meu cuvânt, este acel de mulțumire la adresa comitetului din localitate, care a oferit și membrilor Societății pentru Fond de teatru românesc, fericitul prilej, să asiste la serbările înălțătoare, împreunate cu praznicul jubilar al „Asociațiunii” noastre.

Ascultând glasul de chemare al confrăților din Blaj, încât mă privește, cu „frică și cu dragoste” m'am apropiat de acest orașel, mic și modest în înfățișarea sa, dar mare și falnic prin tradițiile sale glorioase, prin importanța sa în prezent și scump inimilor românești pentru marile nădejdi, ce le legăm de rostul său viitor, în desfășurarea vieții românești din această țară, care este și a noastră.

Cu dragoste a trebuit să ne apropiem, onorată adunare, căci, după negura vremurilor de urgie, aici s'a ivit raza aurie, caldă și luminoasă, care a reînviat un întreg

neam la cunoștința de sine, și prin aceasta la o nouă viață românească.

Cu dragoste a trebuit să ne apropiem, pentru că: de aici s'a aruncat în ogorurile românești acea sămânță binecuvântată, din care a încolțit și rodit: *Ideea naționalității românești*, întemeiată pe conștiința reînviată a latinității noastre, care ne-a salvat de pierzare în trecut și care este, și, în orice împrejurări, va trebui să rămână steaua noastră conducătoare și în viitor.

Cu dragoste a trebuit să venim, onorată adunare, și pentru aceea, că de aici a pornit *dorul de carte românească* și de libertate națională, sub a căror înfrumusețare s'a plămădit sufletul nostru românesc, care reafându-și rostul său în lume, de atunci răsbește cu aripi tot mai întărite spre ținta sa — astăzi, durere, încă îndepărtată, țintă care este: închegarea acelei mentalități românești, care trebuie să rezulte din unitatea sufletească și culturală a neamului.

Multe, mari și scumpe sunt amintirile, ce ne leagă de acest petec de pământ al Ardealului nostru, și eu regret mult că n'am nici răgazul, nici darul trebuitor, să le invoc pe toate așa, cum ar cere importanța lor, — peste un eveniment însă nu pot să trec, pentru că mi-se pare prea important, prea instructiv și pentru că e prea scump tuturor Românilor, înțeleg: pilda măreață de solidaritate românească, ce ni-s'a dat aici, în aceea zi în veci memorabilă, 315 Maiu, când părinții noștri, înțelegând poruncile vremii, au lăsat la o parte orice considerații înguste și mici veleități, și, alergând aici din văi și din câmpii, sub conducerea înțeleaptă a căpeteniilor celor două biserici surori, a episcopilor după vremuri, marele Șaguna și Leményi, mână

în mână, umăr la umăr, în frățească bunăvoință s'au sfătuit, și mai pe urmă au luptat pentru a întrupa aceeași formă: evanghelia mântuirii noastre naționale!

Cred că nu greșesc — pentru că nu mă îndoiesc că vorbesc din inima Dvoastră, — când spun, că mult am dori, ca această pildă de solidaritate, să o vedem *cât de des repetată și în veci perpetuată*, spre fericirea și mândria neamului și spre binele și întărirea patriei comune, a cărei credincioși fii am fost, suntem și vrem să rămânem!

Socotesc că, la asemenea zi de sărbătoare românească, să cuvine, să ne aducem aminte de gândurile și faptele trecutului, și aflăm că e bine și necesar să o facem, mai ales în zilele noastre, când, în lipsa de convingeri tari și orientări sigure, prea adeseori suntem ispitiți să rătăcim dela calea cea dreaptă, și prea ușor ne aprindem, ne dăm la porniri și împărecheri păgubitoare, la frământări sterile, atât de regretabile în o epocă, când și altcum întâlnim atâtea suflete slăbite și chinuite de îndoială, ce în chip fatal rezultă din situația în care ne aflăm și la a cărei îndreptare datori am fi a lucra umăr la umăr!

Dar, cum spuneam la început, nu numai cu dragoste, ci, în același timp, și cu frică, adecă pătrunși de un legitim sentiment de răspundere, a trebuit să venim la acest leagăn al vieții românești.

Da, onorată adunare, pentru că, de sigur nicăieri nu este locul mai nimerit ca aici, să ne punem întrebarea: Cum am gospodărit cu acel complex de idei românești, ce ne-au rămas dela înaintașii noștri, cari nu arareori au fost adevărați eroi ai gândirii, simțirii și făptuirii românești? Aici e locul să ne examinăm pentru a vedea, judecat din punct de vedere românesc, cari ne sunt

cugetele, dar, mai ales, cari ne sunt faptele?, — *ce duh stăpânește viața noastră particulară și publică?*, — cum ne împlinim îndatoririle noastre sfinte față de biserică, școală și problemele Asociațiilor noastre culturale?, — cum cinstim limba noastră „dulce și frumoasă“, cel puțin în acele domenii, unde folosirea ei ni-a rămas îngăduită, sau unde nu e chip să fie împedecată?, — ce sprijin dăm și ce dragoste păstrăm *scrisului românesc*, reprezentat astăzi, spre bucuria noastră, acasă și în regat, prin scriitori de valoare, cari pot să formeze mândria oricărui neam?, — cari ne sunt preocupările serioase pentru rămășițele vechi și începuturile noi de artă și muzică românească, apreciate adeseori mai just de către străini, decât de către noi?, — îndeosebi însă aici e locul, să ne dăm seamă, dacă am făcut și facem noi tot, ce cu bun spor *am putea face, pentru luminarea și înălțarea semenilor noștri, mulți, mici și buni, din satele românești*, prin a căror trudă și hărnicie, ne-am ridicat și trăim și astăzi, cei mai mulți noi, în situațiile, la cari am ajuns?

Scurt spus, aici e locul să se mărturisească fiecare înaintea conștiinței sale, și să precizeze, ce este fond adevărat și ce sunt numai

aparențe, în manifestările sale de vicață românească?

Numai făcându-ne această analiză severă, se va desluși, încât se potrivesc și la noi, cuvintele poetului-filosof:

„La noi totul e spoială, totu-i lustru fără bază, Noi nu credem în nimic . . . “ — sau acele ale cântărețului pătimirilor noastre:

„Noi suntem drumeții *piticilor* vremi, Pitici în putință și vrere!“

Iar dacă răspunsurile datorite acestor întrebări, nu vor putea fi deplin mulțumitoare, tot aici e locul, ca, primind noi îndemnuri din învățăturile trecutului, să luăm fiecare noi și tari hotărâri, pentru o muncă românească conștientă, solidară și fără preget!

Când această necesitate va fi înțeleasă de mii de minți, va fi mărturisită pe față de mii de glasuri, când pentru înfăptuirea ei vor fi puse în mișcare mii de energii, atuncea, onorată adunare, putem conta, că odată și odată, totuși se va împlini prorocirea neuitatului Bunea, eternizată în cântecul său de lebedă dela adunarea noastră din Alba-Iulia, când, cu acel farmec ce-l caracteriză, între aplauzele noastre însuflețite, astfel a glăsuț:

„Dar, pe ruinele vechi, noi vom re-clădi odată iarăș templul dărâmat, vom ridica iarăși templul culturii și libertății noastre naționale...“

Da, onorată adunare, muncind fiecare în sfera sa de activitate mai largă sau mai restrânsă, stăruitor, în frățească bunăînțelegere și cu credință tare, nu ne este îngăduit să ne îndoim de rezultatul final al nădejdlor noastre, pentrucă, cum a spus un mare cântăreț al neamului, în aceea minunată creație alegorică, cu care și-a ilustrat paginile sale de Paști unul dintre cotidienele noastre:

„Nebiruit e omul, ce luptă cu credință, El știe că pe lume nimic zadarnic nu-i, Că, dincolo de truda și jertfa clipei lui, In taină, vremea țese la sfânta biruință, Că vetele toate visează armonie. Că... este o draptate și... trebuie să vie!“

Onorată adunare!

Dacă este însă, să statornicim o vicață românească înfloritoare, în această țară locuită de neamuri diferite, — de un lucru trebuie să fim pătrunși, anume, că națiunile nu trăiesc decât *prin cultura lor națională specifică*, căci un popor n'are alt mijloc de a se păstra, decât cultivându-și cu dragoste limba, sufletul și însușirile sale, rămase dela moși-strămoși, — iar din cultura neamurilor înaintate, împrumutând numai ce e ferment de progres real, ce poate fi asimilat, sau ce nu poate strica sufletul propriu.

Cel-ce dorește deci, să ducă o vicață românească în țara noastră

FOIȚA.

Expoziția despărțământului Blaj.

Secția școlară.

Cu prilejul adunării Asociațiunii la Blaj unul dintre cele mai înălțătoare momente a fost expoziția despărțământului. Pe sulilele de fier ale intrării în gimnaz se ceteau de departe cuvintele: *Expoziția istorică-culturală a despărțământului Blaj*, și îndată ce ajungem pe coridorul dela aripa veche a gimnaziului, o sarbătorească atmosferă ne impresoară. Pe coridor înainte, pe ambii părți icoane de icoane se înșiră, scoțind la suprafață o lume veche cu munca și silințele ei spre înaintare și lumină. Chipuri grandioase, monumente neperitoare, opere, ce vor vesti în veci triumful geniului omenesc, privesc modest din cadre una lângă alta, căutând din lumi de fabule și mărire la trecătorii, ce merg înainte cu fruntea încrețită. Colea o piramidă se înalță către orizont și beduinul trece resignat la rădăcina ei cu cămila de cap; mai încolo părți cu frumoase colonade și arcuituri vestesc gloria artei grecești. Lângă aceste conturile unui colos de amfiteatru roman își ridică crestele tăiate de urmele ferestruilor în lumina palidă a lunei și la cea dintâi cotitură iată

și primele monumente ale artei creștine. Bazilici admirabile în stil roman se perândă una după alta, ca încurcând să facă loc bisericilor cupolate, ocrotite cu atâta râvnă de Bizanț. Un colț e rezervat singur pentru Hagia Sofia lui Iustinian, gloria artei bizantine, ca apoi să se încheie brusc avântul, ce ar fi voit să se pornească din aceasta a doua capitală a pământului, căci sosit-au turcii pe pământ binecuvântat și scriseră: Unde calcă calul meu iarbă să nu mai crească și pământul să ardă sub pasul piciorului meu.

Cu atât mai mult se lucră însă în occident. Din icoane răsar tipicele monumente de artă gotică, cu turnuri ascuțite și ridicate în slavă, cu uși, ferestre țuguiate, strimte, biserici ce își ridică silite coperișele slabe pe aci încoala. Și din ce înaintăm, din aceea se complica și stilul acesta, pânăce ajunge la fereste cu ochiuri mărunte, multi-unghiulare și de o mie de colori. Suntem în epoca de aur a cavalerilor. Se simte atmosfera tainică a locului. În lumina palidă a coridoarelor oamenii de abia se cunosc, colea la cotitură apare cavalerul în armatura lui specifică, căutând căile întunecoase, ce duc la intrigă, renume și dragoste. Prin ferestrele întunecoase ale bisericilor se strecoară anevoios o slabă lumină, ce stoarce lacrimi din ochii mari, plângători ai cutărei maice și da bogat prilej de meditat călugărului, ce stă cufundat în gânduri după un scaun de mărturisire.

Simțim aci suflul de ghiată al secolului și cântăm să eșim din aceasta atmosferă creată de geniul crunt al germanului. Parecă anume au fost puse tocmai, când simțiam necesitatea unei recreări, cele câteva icoane de artă zimbitoare a renaissans-ului. Clădiri spațioase cu minunate colonade și fereste scilpicioase împrăștate deodată întunerecul din jurul nostru. Soarele Italiei își varsă lumina sa bogată peste epoca aceasta plină de misticism și mergând pe fir ajungem la epoca lui Ludovic al XIV. și mai departe la cea a Mariei Teresia cu ciudatele combinații de stil rococo-baroc. Încă un pas și în fața noastră avem statuie, biserici, clădiri nouă — gustul e tot mai apropiat de noi, un eclecticism mai mult sau mai puțin rafinat, pânăce dăm de primele urme de artă națională — și suntem în coridorul de-asupra.

La cea dintâi sală de învâțământ ne oprim. De-asupra intrării cetim cuvintele: secția școlară. O sala spațioasă cu catedră, bănci, tablă — e școala. Vechi amintiri trezesc cele expuse în sufletul celor ce intră. Mici grupuri vorbesc în taină de școala de odinioară, de școala lor. Un moș cu pletele albe spune nepotului, unde sezû el când făcû maturitatea. Apoi rând pe rând se aduc în amintiri profesori stângaci, profesori buni și profesori răi, școlari strengari și întâmplări minunate pe vremea vechiului Blaj, pânăce unul nu mișca aceasta adunare de oameni zicând:

poliglotă, trebuie să țină cu o hotărâre încâpăținată, cu îndărătnicie chiar, la cultura sa națională și la tot ce e specific al nostru!

Nu e vorbă, lupta pentru existența și afirmarea unui neam, poate fi dată pe diferite tărâmurii, cu toate acestea ar fi greșit în judecata sa, cel-ce ar mărturisi, că problemele culturale ale neamului, pot fi lăsate în planul al doilea. O, nu! Pentru că este un adevăr etern, indiscutabil, ce a spus la adunarea Asociațiunii dela Oravița, mult regretatul nostru Ales. Mocsony, fără îndoială cel mai ilustru reprezentant și luptător național al vremilor din urmă:

„Lupta pentru cultură, zice dânsul în acel discurs, „nu este decât luptă pentru existență națională! Firește numai cultura adevărată, are această putere conservatoare, dar cultura adevărată nu poate să fie alta, decât numai și numai cultura „națională“.

Așa fiind, după felul meu de a vedea, este de datoriu celor ce se află la conducerea neamului, să potrivească un echilibru just între diteritele noastre probleme, și silinți, căci, în împrejurări cum sunt ale noastre, ar fi păcat, Domnilor, să dăm preferinți exagerate, sau chiar exclusive, altor probleme, în paguba evidentă a celor culturale și sufletești!

Onorată adunare!

Astfel judecând importanța vieții culturale a unui neam, sunt foarte fericit, că în fața unui public atât de numeros și așa de select, am cinstea deosebită, se pot prezida adunarea anuală a unei societăți, care în sfera sa mai restrânsă și cu mijloace mai modeste, încă are menirea înaltă, să facă operă conștientă de cultură și conservare națională. În adunările noastre anterioare dela Alba-Iulia și Reghinul-săsesc am căutat să deslușesc, care poate fi rostul Societății noastre în situația dată, și să precizez căile și mijloacele, ce ne pot apropia mai bine de țânta la care tindem? — Văzând, că pentru multe din cele susținute cu acele prilejuri, a început să se formeze oareșicare curent favorabil în opinia noastră publică și știind, că comitetul Societății vine cu propuneri concrete în direcția indicată, cred că nu e nevoie să insist de nou asupra acestor chestiuni. îndeosebi. Mă mărginesc deci să accentuez, că în anul despre care urmează să vă dăm seamă, am făcut un pas însemnat spre scopul cel urmărim. Anume: după prevederile statutelor sale, Societatea noastră nu aveă altă îndatorire, dar nici altă îndreptățire, decât a strânge fondurile necesare pentru un teatru național al viitorului. În urma modifi-

cărilor ce le-am introdus în acest an în textul statutelor, modificări, cari au avut darul să afe, fără zăbavă, aprobarea îndatoritoare a guvernului țării, Societatea noastră astăzi este în situație, a face toate pregătirile necesare pentru înființarea teatrului dorit, având asigurat și acel drept prețios, de a organiza susține s'au subvenționa, una s'au mai multe trupe teatrale ambulante. Pentru a putea însă înfăptui, ceea ce astăzi ne este îngăduit de către autoritatea legal constituită în stat, avem nevoie indispenzabilă, să ne înmulțim fondurile și să le sporim rența anuală, căci, la modificarea statutelor am ținut să rămân nealterat scopul inițial al Societății, drept-aceea am prevăzut anume, că stocul capitalului și înmulțirea lui prin capitalizarea unei părți a veniturilor normale, în orice caz să rămână și în viitor neatinsă.

În vederea acestei necesități, mă folosesc de acest moment festiv, să fac un cald apel către toți Românii de bine, din apropiere și din depărtare, tineri și bătrâni, femei și bărbați, în special rog pe toți cei prezenți, cari n'ar fi încă membri Societății noastre, să se înroleze sub mândrul nostru steag, ca astfel cu puteri unite, învingând și ultima greutate ce ne stă în cale, adică insuficiența fondurilor, cu o zi mai

— Să mergem domnilor, că trebuie să facem loc celorlalți. Trece înainte, de abia observând multele mijloace de învățământ moderne, ce pe vremea aceea nu erau.

Tabele mari vestesc grija, ce se pune pe învățământul intuitiv și par anume a fi aranjate cu considerațiuni deosebite. Colec în partea cătră răsărit se înșiruie biruitoare mijloacele învățământului real, lăsând părțile de cătră apus pentru cele, ce sunt de folos la învățământul clasic. Ambe grupurile puternice, gata de a întinde mâna după înțâietatea, ce și-o arogă fiecare în instrucțiune.

Pe părțile de cătră grădina botanică, de asupra mapei pământului pe o tabelă mai mare vedem omul în toate rasele lui. La dreapta se înșiruie alte tabele de anatomie, geologie, astronomie, pânăce se gată seria aceasta în colțul cel mai din sus cu sistemul solar, universul — începutul tuturora. Căci zice-se în Cartea sfântă: La început a făcut Domnul cerul și pământul.

La stânga dela om celealalte ființe ce trăiesc din darul Domnului, bogăția pământului și lumina soarelui. Tot atâtea capitole admirabile pentru instrucțiunea din botanică, zoologie, igienă. Sub aceste tabele dulapuri mari cu uși de sticlă arată cercetătorilor exemplare alese de minerale, corale, scoici, apoi samântă, flori presate etc. Se încheie șirul învățământului realelor cu un frumos dulap, încărcat cu aparate de fizică,

iar de pe un cuptor se uită la noi schiopconul gimnaziului.

Trecem la părțile de vis-a-vis — monumentele culturii clasice. Seria o începe Acropolisul, apoi rând pe rând se înșiruie câteva temple și un mausoleu, toate cu frumoase colonade, scoțind la iacala eleganța și gustul rafinat al elevilor. De o mai puțină eleganță, dar cu atât mai grandioase în proporții sunt ornaele unui amfiteatru roman ce se ridică sus așteptând pe cineva, care să-l scoată din semi-întunecul, în care se află. Lângă el o uriașă poartă triumfală stă singură peste un drum, ce așteaptă conductul triumfal din tabelele următoare. Aci aflăm pe roman în elementul lui. Ca furnicarul se mișcă ostașii în tabără. Aquilele stau ridicate în stiva și de sub coifuri capete mândre cu ochi fulgerători privesc superb la Traian, ce rostește ceva de pe un zid improvizat. Incepe să clocote sângele de plăcerea războiului. În tabela vecină și vin cohortele biruitoare aducând selavi ferecați în lanțuri de undeva dela nord — le cunoaștem fața suflată de vânturi — și Roma saltă de gloria triumfului. În fond o lupoaică de piatră laptează pe cei doi copii, privind din înălțimea rece la Iuliu Caesar, ce vine biruitor pe carul său triumfal.

E chiar destul. Veacul al douăzecilea s'a ostenit a mai zăbovi la aceste figuri nemiloase de vechie istorie și parcă o simte aceasta și școala, căci la capetul acestor ta-

bele istorice se ivește casa romană cu încăperile ei spațioase, cu atriul fermecător, unde năduful zilei așa iute îl racorește fântâna ușoară săritoare, care împrăstie țîșnirile sale subțiri în atmosfera dogoritoare. Un copil mărunț se joacă cu o luntriță în lacul cristalin al atriului. Ne simțim mai ușorați. Din atmosfera încărcată de strigatul războiului, în care rătăceam mai înainte, ne cade așa de bine casa aceasta cu odihna și liniștea ei. Și nici nu ne-am așezat bine fantazia în încăperile ei primitive ne și întimpină stăpâna casei, ce vine împrejmuțită de o mulțime de sclave. Ce îmboldorită e și ce departe de gustul excentric al vecinilor grece, ce pe tablele alături apar aproape în reformele zilelor noastre. Și pe cât sunt aceste din urmă de cochete și nu se știesc așa arată grațiile prin pânza ușoară trandafirică a hainelor, pe atât sunt romanele de decente și severe în ținută și îmbrăcăminte. — Căutăm continuarea și nu o găsim. Aici simți involuntar cum sare școala peste istoria și evoluția omeniei în decursul alor 20 secolii. Cu toate-că multe multe ne-ar putea spune de Buillon Gottfried Dante, Christofor Columb și ceilalți, totatătea capitole din zbuciumul omeniei cătră lumină și libertate.

De desubt mapa Ungariei cu cunoscutele-i împărțiri de comitate. Jur împrejuricoane din istoria Ungariei cu fragmente din cronici și din codice. Ca introducere zărim un apus de soare pe Pustă și o turmă de oi,

de grabă, cel puțin în parte, să vedem întrupat, ceea-ce a fost visul bunilor noștri bătrâni, și este dorul ferbinte și datorია sfântă a generației de astăzi!

După acestea, fie-mi îngăduit, să mă întorc către Excelența Voastră Înalt Preasfințite Părinte și cu fiască afecțiune să Vă rog, să binevoiiți a primi asigurarea omagiului sincer, considerațiunii înalte și devotamentului profund, ce Vă păstrăm — și să Vă mulțumesc fierbinte pentru cinstea rară, ce ne-ați făcut și încurajarea mare ce ne-ați dat, prin înaltul act de prezență, cu care ne-ați învrednicir.

Terminând, Vă rog pe toți, cari, mânați de dorul și dragostea culturii și vieții românești, ați grăbit să asistați la adunarea noastră de față, să primiți salutul frățesc al comitetului Societății — și cu acestea deschid a XXXVIII-a adunare anuală a Societății pentru fond de teatru românesc.

ce se apropie timid de troicile unei fântâni cu cumpănă. Alături e pitorescul castel din Huniedioara. Ca o continuare servesc chipurile din istoria literaturii maghiare — fragmente, codice, tipărituri, manuscrise. Și la urmă o tabelă de conjugare maghiară, designând și aceasta cadrele și proporțiile în cari se propune limba și literatura maghiară în școli.

Pe mese jos mijloacele celealalte de învățământ — caiete, manuale, deseme, mape. Incepem cu școala elementară de aplicație și continuăm cu școala de meserii, preparandio, școala de fete, gimnaziul și teologia. Intr'o ușă formulare de testimonii, matriculă de informațiuni, iar pe perețele din fund aranjate cu un deosebit gust artistic desemele elevilor, minunatele deseme, ce așa de înaintat arată studiul acesta tinăr în învățământul gimnazial. Parcă anume i-s'a rezervat un părete întreg, ca să-și arete importanța, ce i-se cuvine în veacul a XX.

Cu aceasta încheiem excursiunea noastră în secția școlară cu aceea convingere, că munca ce se desfășură la școlile aceste și mijloacele de învățământ, de care dispun asigură pe deplin rezultatul, la care privește cu grije un neam: știința, literatura, cultura și progresul.

Dr. Oct. Prie.

Adunarea reun. Emke. Vineri în 8 Septemvrie și-a ținut adunarea jubilară de 25 ani dela înființare societatea culturală maghiară *Emke* în Cluj. A luat parte la adunare o mulțime de lume oficială și deputații din toate părțile țării, cu toate aceste a fost departe de proporțiile grandioase, în care a decurs serbările Asociației la Blaj. Și ce e mai semnificativ, că și vorbirile și conferența a avut toate nota războiului contra culturii noastre. Ce solemne și înălțătoare de inimi au fost de altă parte serbările noastre, unde nici cu un singur cuvânt nu s'a vătămat senzibilitatea concetățenilor noștri, nici războiul nu s'a declarat nici unei alte culturi, ci s'a semnalat din nou cu putere cultivarea limbei noastre și răspândirea culturii naționale printre poporul nostru. De bună seama, că și întemeietorii lui *Emke* au fost conduși de sentimentul de a veni întru ajutor poporului maghiar în multele lui necesități culturale, când a înființat aceasta societate și nu a desconsiderat aceasta și a umblă după fantasmagorii. Când se va întoarce *Emke* la aceasta reală bază a scopului pentru care există, atunci poate, că și poporul maghiar — pe care *Apponyi* nu l-a văzut nicăiri la adunare — îi va da o altă atențiune, ca și cum i-a dat acum. Până atunci va rămânea însă bun prilej de a-și plasa cutare „mărimă învechită“ fraseologia patriotică și a trece la ordinea zilei, în conștiință, că a mântuit lumea. Tot omul să-și cunoască lungul nasului și să-și vadă mai întâiu de casa lui, că vecinul va vedea ei ce va face.

Autonomia catolică. O gazetă semioficioasă lansase mai dăunăzi știrea, că proiectul autonomiei catolice e gata și în amănunte; ar fi trecut deja prin consiliul ministerial și nu peste mult va fi adus la dezbateri în dietă. Svonul acesta a fost acum îndreptat într'acolo, că pianul autonomiei e în părțile esențiale într'adevăr gata, dar în amănunte mai sunt unele dificultăți, cari vor fi ușor de înlăturat. Ministrul de culte speră, că în curând va putea să depună proiectul pe masa dietei. Noi așteptăm cu nerăbdare proiectul acesta al ministrului de culte, că vrem să știm cum a rezolvat și autonomia noastră, de care ni-se leagă atâtea interese mari naționale și bisericesti.

Expoziție de copii în Lanocrâm.

Apelul cald al comitetului central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu“, lansat în cauza expoziției de copii, a aflat viu răsnet în inimile fruntașilor din Lanocrâm și împrejurime. În conferența ținută în această cauză s'a luat cu plăcere la cunoștință faptul, că la premiile

de distribuit va contribui: comuna politică Lanocrâm 70 cor., comuna bisericască 30 cor., banca „Agricolă“ din Sebeșul-săs. 50 cor., banca „Sebeșana“ 50 cor. stând astfel, cu contribuția de cor. 50 a „Reuniunii agricole, în total 250 cor. la dispoziție de împărțit între mamele harnice din Lanocrâm. Pentru a asigura buna reușită a acestei lucrări de interes igienic-economic s'a instituit un comitet arangiator local, care dezvoltă activitate laudabilă în toate direcțiunile. Tinerimea locală în însuflețirea ei va aranja o petrecere împreună cu reprezentațiune teatrală și cu concert.

Pentru formarea juriului au fost propuși, în afară de fruntașii din Lanocrâm și de membrii comitetului central al Reuniunii agricole, domni: Dr. I. Elekes, Dr. At. Moga, medic în Sebeșul-săs, Dr. Traian Petrașcu, medic în Tâlmaci, Sergiu Medean și Eugen Pop Păcurariu, protopresbiteri, G. Tatar, contabil, I. Băilă tutor, Dr. Seb. Stanca, par., Ioan Oncescu, not. emer. și I. Pavel învățător, toți din Sebeșul-săsesc. Conferențe se vor ținea mai multe, tactând despre igienă etc. Cu fotografatul grupelor etc. se însărcinează unul din fotografi din Sebeșul-săsesc. Terminul expoziției s'a desfipt pe Duminecă 24 Septemvrie n. c. Detalii va da comitetul central al Reuniunii agricole.

„Cu noi este Dumnezeu“.

Epilogul serbărilor din Blaj.

Comitetul central al „Asociației pentru literatura română și cultura poporului român“ a trimis cu data de 10 Sept. n. a. c. la adresa d-lui dr. *Iuliu Maniu*, directorul desp. Blaj și președintele Comitetului arangiator al serbărilor jubilar, următoarea scrisoare de mulțumire:

Mult stimat d-le director!

Cu sufletul înălțat de succesul strălucit al mărețelor serbări ținute în Blaj în zilele de 28—30 August a. c., membrii comitetului central al „Asociației“, întruniți ieri în 9 l. c. în ședința, au hotărât unanim a exprima profundă lor recunoștință tuturor acelor stimat persoane, care au contribuit la reușita acestor memorabile serbări. Îndeosebi se simt datori a aduce tributul lor de recunoștință Onorabilului Comitet arangiator și vrednicului lui președinte, care n'au cruțat nici osteneală, nici timp, nici spese, ca să facă serbările, despre care e vorba, cât mai înălțătoare,

Afle-și mulțămirea acești valoroși bărbați în conștiința, că și-au îndeplinit în modul cel mai strălucit datorია lor față de însoțirea noastră culturală și de sora ei mai tineră societatea teatrală, și au contribuit în mod

NEUMANN M.

furnisor al curții și camerei ces. reg.
în KOLOZSVAR, Mátyáskirálytér 14.

Mare asortiment în veșminte bărbătești, de copii și fetițe!

Prețurent ilustrat gratis și franco.

însemnat la ridicarea prestigiului neamului, din care facem parte!

Aducându-vă aceste la cunoștință, ne permitem a vă ruga, mult stimat d-le director, să binevoiți a păstra și pe viitor „Asociațiunii“ noastre aceeași dragoste, de care ați dat așa de strălucită dovadă cu prilejul amintit mai sus.

Pentru Comitetul central al „Asociațiunii“.

Andrieu Bărseanu m. p.
președinte.

Octavian Goga m. p.
secretar.

Noutăți.

Din arhidieceză. Teofil Pop paroh în Hădărău a fost trecut în deficiență începând cu 1 Octombrie 1911, Ioan Gergely administrator parohial în Sovata a fost numit paroh.

La gimnaziul nostru s'au înscris cu începutul anului școlar 1911/12, 522 elevi și anume în cl. I. 68, cl. II. 61, cl. III. 68, cl. IV. 64, cl. V. 58, cl. VI. 68, cl. VII. 66, cl. VIII. 62.

Eri în 13 a. c. a fost examenul de corigență al maturizanților, cu asistența comisariatului consistorial Rev. I. Hassu și a directorului suprem din Cluj, Kuncz Elek. S'au anunțat 14 candidați (3 dela Năsăud) și toți 14 au fost declarați: *maturi*.

Concurs. La completarea parohiei Hădărău din districtul protopopesc al Ludosului-de-Murăș, se escrie concurs cu termenul de 15 Octombrie 1911. Venitul congrual 1231 cor. 68 fil. — Până la termenul de 30 Sept. se escrie concurs la stațiunile de cantor-învățători în următoarele comune: în comuna Măgarei, distr. prot. al Mediașului. — La stațiune de cantor-învățător din Palatca, districtul protopopesc al Cătinei. — la stațiunea din comuna Aiudul-de-sus, districtul prot. al Aiudului. — la stațiunea din comuna Cacova distr. prot. al Aiudului. — la stațiunea din comuna Sân-Mărtinul-de-Câmpie, distr. Pogăceaua. — la stațiunea la stațiunea din comuna Adrian distr. prot. al Reghinului. — Tot până la acei termen se escrie concurs pentru stațiunile de învățători din comuna Petridul-de-jos, distr. prot. al Turdei — și din comuna Visuia, districtul prot. al Cătinei.

Mulțumită. Subscrisul aduc mulțumită Prea St. adv. Victor G. Maior director la „Vulturul“ în Dicio-Sân-Mărtin pentru suma de 30 cor. cu care ne-a ajutat la procurarea recvizitelor școlare din cassa institutului sus numit. Asemenea mulțumesc Sineitei Belia, care în loc de pomeană pentru repausații sai fii Gheorghe și Dumitru a contribuit la fondul pentru zidirea unei biserici cu suma de 8 cor. Șomfătau la 7/IX—1911. Niculae Platon, preot gr.-cat.

De ale „Reuniunii române de înmormântare din Sibiu“. Cassariatul acestei Reuniuni a solvit ajutorul statutar după răposării membrii Nicolae Morariu, ziler, Nicolae Vătășan, prof. semin.-penz. (Zoltan) și Nicolae de Pașoi, funcț. magistratual. Acestea formează cazurile 183, 184 și 185 de moarte în sinul Reuniunii.

Hymen. Silvia Stanislav și Ioan C. Micu căsătoriți.

Dare de seamă și mulțumită publică. La concertul împreună cu producțiune teatrală declamatorică din 13 Aug. st. n. 1911 aranjat de tinerimea română din Armeni pentru înbînțarea unui fond întru amintirea răposatului Aurel Bratu fost profesor la Seminarul „Andreian“, au încurs oferte și suprasolviri generoase dela următorii domni: G. Bratu, taxator la posta centrală București 20 c. dr. I. Fruma adv. Sibiu 16 c. O. Popa, mare propr. Broșteni 15 c. S. Oprîșiu preot Armeni 13 c. V. Neamțiu căpitan auditor Brașov, dr. N. Cristea adv. Ocna, Ana Bratu, Armeni câte 10 c. V. Neagoi casier, M. Gusan proprietar, Armeni câte 8 c. R. Carol, București, T. Popoviciu prof. Sibiu, V. Pop, notar Boarta, I. Marele provizor Sânmiclăuș, dr. I. Lupaș protopop Săliște, I. Neamțiu propr. Alămor câte 5 c. dr. N. Calefariu med. Săliște, P. Tincu of. la bancă Sibiu, familia Dordea Păuca câte 4 c. I. Brădean comere. Alămor, C. Hulpușiu preot Alămor, N. Dorca preot Loamneș, A. Hârșianu preot, N. Ittu comerciant Cenade câte 3 c. M. Lungu preot Rășinar, V. Pop inv. Cașoț, N. Petrescu inv. Bogatu, T. Sârbu inv. Armeni, G. Neamțiu primar Armeni câte 3 c. I. Popa preot, P. Cărea preot, N. Vidrighin iunior casar Ocna, Dimitrie Ștefănescu jud. Pitești, I. Mochan med. vet. Cacova, N. Hențiu not. penz. I. Schitea, I. Pop preot Săliște, V. Suciu preot Topârcea, N. Neamțiu, inv. penz. M. Oprîșiu comerciant Armeni, I. Popa inv. Alămor, câte 2 c. I. Marie propr. Hassag 150, T. Millea, A. Frățicu, N. Pop preot Hașag, N. Iosif inv. penz. Aciliu, familia Restanță Șuramare, fam. Pop Ludos, S. Samuel notar Armeni, I. Ciup of. de gară Loamneș, dr. I. Bian adv. Elie Magda preot Hususău, G. Păcurar, Gusu, V. P. Maior preot Șoroștin, N. Dordea iurist Păuca, C. Popa iurist Săliște, M. Presecan, Alămor, Ana Neamțiu Armeni, P. Necsa Apoldul de sus, D. Popa teol. abs. Săliște, M. Bibu inv. Ocna E. Henteș concepișt Ocna, câte 1 c. N. Dușa inv. Alba-Iulia, I. Popoviciu Ruș, N. Popoviciu Sibiu câte 60 fileri, I. Marcu preot Broșteni 40 fil. F. Pop stud. Hașag 20 fil.

Tuturor acestor marimonioși Domni, cari cu drag și-au deschis visteria lor pentru un scop atât de nobil, precum și publicului român, care cu atâta căldură și abnegațiune a alergat din depărtare, ca să asiste la munca noastră începătoare și să ne înbărbăteze spre deșteptare, venim a le aduce cea mai profundă mulțumită.

Li rugăm însă, ca de astădată să treacă cu vederea erorile noastre întrucât nu i-am putut primi în mod corăspunzător din cauze binecuvântate. Iar pentru ajutorul contribuit la scopul țântit cu petrecerea noastră, îi rugăm să primească și pe această cale mulțămirele noastre cele mai ferbinți. Deo bunul Dumnezeu, ca și alți mulți creștini buni să urmeze exemplul acesta, contribuind cu denariul lor la sporirea fondului ce se înființează.

S'a încasat total 380 cor. 70 fileri, s'a spesat 151 cor. 70 fil., rezultă deci un venit exact de 222 coroane, care sumă s'a depus spre fructifi-care până-ce se va defigă scopul fondului. Armeni, la 5 Septembrie 1911. *Comitetul arangiator.*

Aviz. Conferența clubului comitatens român din Făgăraș, convocată pe Duminică în 10 l. c. s'a amănat pe Luni în 18 Sept. la 7 ore seara în „Hotel Paris“ în preseara congregației comitatense.

Profesori noi. La școlile centrale din Brașov au fost aleși profesori: dnii Dr. Ioan Băciu la școala comercială și Vasile Micula la școala reală.

Mulțumită. Banca „Economul“ din Cluj a acordat pentru zidirea școlii din Topa-deșartă un ajutor anual de 200 cor. și un împrumut pe lângă interesele celea mai efitine posibile. — Prin aceasta faptă nobilă și aproape fără păreche, banca „Economul“ a contribuit mai mult la intruparea ideii zidirii școlii; de aceea Preaonorata Direcțiune care poartă atâta interes față de înaintarea noastră pe toate căile, este rugată să binevoiască a primi și pe această cale mulțămirele noastre celea mai sincere. — Senatul școlastic gr.-cat. din Topa-deșartă. Vasile Cozma preot, Ioan Cămpcan cassar.

Meseriaș român sibian — premiat în Roma. Cunoscutul croitor din Sibiu, Di Ioan Petrașcu, cu prăvălia bine asortată din Strada Cisnădiei, participând cu mai multe obiecte, între cari și cu un rând de reverenzi, la expoziția univ. din Roma, dintre 800 exponenți croitori a fost distins cu primul premiu „Gran Premio“ și cu Medalia de aur. — Această distincție bine meritată ar trebui să îndemne pe fiecare român a-l sprijini în întreprinderea sa, cu atât mai mult că e singurul român căruia i-a succedat să se pună alătura cu multele și marile firme străine din strada principală a Sibiului.

La fondul Dr. P. Șpan pentru ajutoarea copiilor de Moți, aplicați la meserii au mai dăruit: Ioan Moța, red. „Libertății“ (Orăștia), 80 bani; Vasile Runcean, paroh 1 cor.; Dem. N. Kabadăiev, pictor și soția sa Maria n. Drăgan (Săliște), 2 cor.; Anastasiu Beșă, funcț. „Albina“ (Mediaș), 1 cor.; Nicolae Bălănescu, deputat (Giurgiu), 5 cor.; Andrieu Bărseanu, prez. „Asociației“, N. Droc-Barcianu, prof. (Giurgiu), Ghenadie Bogoevici, protosinel (Budapesta), câte 2 cor.; I. C. Pauțu, prof. (Brașov), Ioan Petrașcu, croitor, Aurel Pop și Enea Hocman, funcționari la „Albina“, câte 1 cor.; Ioan Leuca, par. (Mercheașa), 50 bani. Starea fondului 1021 cor. 63 fil. Pentru primos aduce sincere mulțămire, în numele comitetului „Reuniunii-sodalilor români din Sibiu“: Victor Tordășianu prezid.

Errata. Dintre telegramele și felicitările, ce au sosit cu prilejul serbărilor culturale, a rămas afară, din greșală, aceea a venerabilului vicar din Șimleu Alimpu Barbolovici.

Necrolog. f. Eufemia Crișan născ. Balomiri, după un morb greu și îndelungat și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului, Joi, 7 Sept. n. a. c. la orele 10 seara, în etate de 24 ani și în al 2-lea an al fericitei căsătorii, fiind împărțită cu Sf. Taine.

Odihnească în pace!

Se caută doi

Culegători tipografi

Tipografia Sem. Blaj—Balázsfalva.

Partea Literară.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.
după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

71

Germânii săriră sus, Mazko năvăli asupra lui Siegfried, iar Zbisko prinse pe Arnold. Servitorul, ce stătea lângă Zanderus prinse sabia, dar însoțitorul lui Mazko îl lovi de căzu îndată ca mort. I-au prins și i-au legat pe toți, chiar și pe Zanderus, care prefăcându-se urlă de durere, ca un vităil când îl duc la belitoare.

Zbisko dote lui Arnold câteva cu pumnul, apoi voind să-l lege căzură amândoi în desişul din apropiere.

Mazko, lasă pe Siegfried aproape sugrumat și sări în ajutorul fratelui său Zbisko.

Pe Arnold îl legară de mâni și de picioare și-apoi să aşeză pe el, ca pe un porc sălbatic rănit de moarte.

Germânul strigă și urlă de durere, dar Mazko nici nu l-a băgat în seamă, ci privi la fratele său, care muncit de lupta cea cumplită se ridică palid din desişul cel mare.

— Doar ți-s'a întâmplat ceva? — îl întrebă cu îngrijorare.

— Nu, ci m'am obosit.

— Și nu te doare ceva?

— Mulțumită lui Dumnezeu, nu nimic!

Glava văzând, că s'a sfârșit lupta cea cumplită sări și el din tuș aducând de păr pe călugărița cea prefăcută.

— Eu încă am legat-o pe nemernica asta — zise Glava.

Lui Zbisko numai acum îi veni în minte, că unde a trimis pe Glava.

— Danusia!... Danusia!... Danusia!... strigă cu o voce înaltă.

Nici un răspuns. Fiind întunec, Zbisko n'a observat nimic.

Singur ceva sgomot mic îi spune, că este cineva în apropiere.

— Danusia — repeta iarăși Zbisko, încetinel, — eu sunt aici bărbatul tău.

Deodată îl privi doi ochi schinteitori.

Zbisko căzu în genunchi, luă în brațe pe nefericita fată, dar aceea să smulse repede din brațele lui spunându-i:

— Mă tem, mi-i frică...

IV.

Danusia eră ca o sălbatică. Nu cuteză nici să mănăce între ei, dar îndatăce rămănea singură consumă mâncarea repede, sămna c'a flămânzit destul până atunci. Când Zbisko se apropia de ea, fugea de dansul. Înzădar vorbiă drăgălaş cu ea, zădarnic cercă s'o imbune și să o mângăie ea se depărtă tot mai mult de el și nu voiă să-l recunoască.

În dimineața următoare putea Zbisko să o vază mai bine, să vază cât e de slăbită de chinurile multe prin cari a trecut și pe cari a fost silită să le îndure. — Zbisko de mânie voi să sară cu sabia la Siegfried și să-l străpungă dar l-a reținut Mazko zicându-i:

— Ți-ai pierdut mintea?

— Lasă-mă, — zise Zbisko.

— Nu! — Ce folos ai tu și Danusia de vei chiar omorî pe călăul ăsta? Lasă

să-și răzbune asupra lui Jurand el e îndreptățit se facă cu el ce va dori.

— Lasă-mă — repetă Zbisko — îți promit, că nu mă ating de el.

— Mulțumesc lui Dumnezeu, că ți-ai venit în fire! — zise Mazko. — Nu uită continuă el, că ai promis, că vei isprăvi și cu Lichtenstein. Dacă vei neide pe prinsonerul ăsta năarmat nu faci mare glorie.

Vino să povestim mai bine ce să facem acum?

— Vorbește — zise Zbisko — eu te ascult.

— Pe călugărița asta, care a păzit pe Danusia o vom trimite la principele Janush.

Noi încă trebuie să plecăm.

— Acum noaptea nu putem pleca; până mâne poate și sărmana Danusia să se simțească mai bine.

— Bine, atunci plecăm mâne în zori de zi.

— Arnold Baden urlă întruna de durere și injură mereu, dar fiindcă Zbisko nu pricepea ce vorbește trimise la el pe Glava.

— Ce-i viperă?

Danusia încă își închise ochii și zise încetinel:

— Mi frică, mă tem...

Femeia, care o grigise până acum îi asternu un pat curat și Danusia să culcă la moment. Glava îi adresă următoarele:

— Acum te aflu între prietini și poți să dormi liniștită.

Își făcu cruce, iar îngrijitoarei îi zise:

— Pe tine te leg de ușiorul ușii de cutezi să te miști cât de puțin.

S'a dus apoi la Zbisko și i-a raportat de toate.

— Pe nefericita aceea de ingrijitoare am pus-o în lanțuri, dar mai întâiu am silit-o să-i facă un pat comod Danusiei, care doarme acum liniștită. Va fi bine de nu o vom conturbă azi, poate, că pe mâne să se simtă mai bine.

— Mă voi culcă înainte pragului ei și așa voi să o grigesc. — zise Zbisko.

— Cum dorești — adause Glava și se grăbi la Mazko.

— Întreabă pe nefericitul ăsta ce dorește, — zise bătrânul Bogdanic.

— Îl voi duce lângă foc să se încălzească acolo voi vorbi cu el mai multe.

Și țări pe germânul lângă foc, ca pe un sac de grâu.

— Deslegați-mă — se rugă Arnold.

— Dacă promiți pe cinstea, ta de cavaler, că nu vei încerca să scapi cu fuga, atunci te desleg. — zise Mazko.

— Promit.

Mazko făcu sămna lui Glava, ca să-l elibereze. Acesta îi și desfăcu legăturile, iar germânul simțindu-se liber se întinse una și-apoi întrebă:

— Cine sunteți?

— Ce fel? Tu cutezi să întrebi aceasta? — strigă Mazko — sunt mai curios, că cine ești tu?

— Eu sunt cavaler — răspuse germânul cu mândrie.

— Dar eu ce sunt? — strigă Mazko — privește numai aici!

Și îi arătă brăul și pintonii de cavaler. Germânul îl întrebă pe urmă:

— Și în calitate de cavaler tu te însoțești cu păgânii?

— Ba dracul se împrietinește! — răspuse Mazko.

Cavalerul Arnold își mușcă buzele, căci știă, că membrii ordului sunt acuzați, că se împrietinesc cu dracii și cred în strigoi, ceea ce s'a și dovedit față de mulți în nenumărate rânduri.

Mazko arătând spre Siegfried, continuă astfel:

— Acesta doar crede în Dumnezeu? Și nu servește mamonului, ce? Și tu cerci să-ți aperi cinstea de cavaler, când te însoțești cu atare om de nimica? Să-ți fie rușine, că te-ai împrietinit cu un om așa de blăstămat! Să te rușinezi c'ai permis și te-ai învoit să chinuiești atâta timp o fată așa de nevinovată cum a fost Danusia.

(Va urma).

„Indărăpt la sf. Biserică“

— Cartea unui convertit. —

de Ioan Georgescu.

(Continuare).

4

Cu toate acestea nici acum nu se gândea, că va trebui să-și schimbe confesiunea; voia numai să afle adevărul, adevărul întreg; și aceasta din interes curat științific, fără gând de convertire. I-ar fi plăcut să încerce și el un fel de operă de reconciliere între catolicism și celelalte confesiuni cu credință creștină pozitivă, ca astfel unite împreună să ducă lupta împotriva necredinței de astăzi: a liberalismului și modernismului. Își da însă bine seama despre greutatea unei asemenea întreprinderi: Știa, că Biserica catolică nu poate tracta în nici-o chestiune cu confesiunile protestante, fiind acestea lipsite de autoritatea legitimă. Își propuse deci să convină mai aproape cu bărbații conducători ai Bisericii catolice. Mai întâiu și-a cercetat rudenii catolice, unde a avut prilej să facă cunoștința unor distinși preoți catolici. A observat însă, neîncredințându-l, o mare rezervă din partea lor, ca și din partea tuturor catolicilor în genere, când își da pe față simpatiiile sale pentru catolicism. Tocmai această neexplicată rezervă era să-l stânjinească în avântul său, dar reculegându-se, s'a gândit, c'ar fi absurd să facă responsabilă o Biserică întreagă pentru purtarea unora din reprezentanții ei, cari în urma urmelor nu i-au greșit cu nimic prin aceea, că nu i-au acordat dintr'odată, fără nici o rezervă, încrederea lor.

Acum, abea acum i-s'a ivit în minte și gândul convertirii. Și dacă n'a făcut acest pas decisiv mai în grabă e, că sufletul său, care flămânzea și însetoșa după adevăr și după dreptate, tot mai avea dificultăți în anumite puncte ale credinței catolice, în special nu putea crede în transsubstanțiatione, prin care știm, că se săvârșește minunea eucharistică¹⁾. Și aceasta pentru conceptele

¹⁾ Involuntar ne revine în minte un caz analog povestit de marele scriitor francez Bougaud. Episcopul din Genève avea să instrueze în religionea catolică o damă protestantă credincioasă în color, dar care nu putea crede nici decum că în Sf. Taină a Eucharistiei sub speciile pâinii și-ale vinului să fie într'adevăr de față Mântuitorul, ci cugea că toate acestea sunt, numai niște născociri popești. Nu știa cum să se încredințeze despre acest adevăr. A căutat și a aflat. Zelosul episcop avea obiceiul ca zilnic să șadă în scaunul sf. spovedanii și să asculte

greșite, ce-și formase despre transubstanțione. Răspunsurile cumiști ale unei nepoate pricepătoare într'ale religiei i-au împrăștiat însă o seamă de nedumeriri, rămânând, ca să-l convingă pe deplin și în acest punct cardinal al credinței creștine tot o carte și anume: temeinica lucrare alui Möhler: Symbolik. — Cercetase într'aceea și pe profesorul Reinhold din Viena, care iarăși a fost foarte rezervat față cu dânsul. Insemnate servicii i-a mai făcut și opera episcopului Hefele: Konziliengeschichte (Istoria conciliilor); hotărîtoare a fost însă opera amintită deja alui Möhler, care l-a făcut să vadă și să înțeleagă, că într'adevăr această Sf. Eucharistie este sufletul religiei creștine, fără de care adevăratul creștinism nici că poate fi.

Și el a crezut și a devenit creștin adevărat.

A luat apoi pe rând toate adevărurile de credință cuprinse în catehism și a văzut, că nu e nici unul, cu care să nu fie împăcat. Până și propoziția aceea, care face mai mult sânge rău în cei de altă lege: precum că cei ce cunosc adevărata religie catolică și sunt convinși despre ea, și totuși n'o urmează, se osândesc din vina lor proprie. Acum înțelegea cât de logică și inevitabilă e concludia aceasta. Hristos doară n'a putut întemeia o Biserică, de care oamenii să fie liberi a se ținea sau nu, după bunul lor plac. Și Ruville și-a tras consecvențele, chiar și cu riscul de a-și pierde catedra de universitate din Halle. S'a insinuat deci parohului catolic de acolo, care l-a pus, firește, la noui încercări. Pastorul său protestant și rudeniile au încercat să-l abată de la acest pas „nesocotit“; însă zadarnic. L-au jignit numai în sentimentele sale cele mai delicate și i-au răpit timpul cu întrebările și admonierile lor. În sfârșit s'a fixat și ziua convertirii formale. Înainte vreme cugeta, că intrarea în Biserică Catolică va fi numai ultima formalitate din acest lung proces spiritual, iar Sfânta Cumnecătură, cu care avea să fie împreună convertirea sa, și-o închipuia cam ca „cina Domnului“ obișnuită la protestanți. Realitatea fericită i-a arătat însă cât de mult se înșela și că într'adevăr ce deosebită binecuvântare dumnezească este împărtășirea cu aceasta Sfântă Taină:

Jesu, spes poenitentibus,
Quam pius es petentibus;
Quam bonus Te quaerentibus;
Sed quid invenientibus:
Nec lingua valet dicere,
Nec littera exprimere,
Expertus potest credere
Quid sit Jesum diligere.

Fericirea aceasta mare i-se turbura la gândul: cât de puțini pot ajunge la cunoșterea adevărului!...

mărturisirile credincioșilor. Intâmplându-se însă odată să nu vină nime la spovedanie, episcopul, după ce a așteptat câtva timp, a plecat de acolo și ajungând înaintea sf. altar a înghenun hiat cucernic, petrecând o oră întreaga în adorația sfântă. Văzând numita doamnă că preasfințitul părinte nu numai de pe amvon și cându-i biserică plină, ei și când nu-i cine să-l vada (căci el de fapt nu știu se că prozelita sa îl pânduște din dosul unor columne) tot cu aceeași evlavie și credință se poartă față de preasfințitul sacrament, deodată i-au încetat nedumeririle și a intrat fără amănare în Biserică Catolică.

Ca resumat al peripețiilor sale sufletești, adăugem și noi cu învățatul profesor următoarele: A căutat adevărul și numai adevărul. Acest adevăr l-a aflat în Isus Hristos; de aceea, a cercat să se apropie cât mai mult de el. Și fiindcă aceasta nu s'a putut altfel decât prin Biserică Catolică, a trebuit în mod firesc să intre într'nsa. Mustrări de conștiință pentru acest fapt n'a avut și nici n'a putut avea. Din contră îndemnul curat al sufletului său l-a urmat, când a îmbrățișat religia catolică. Altfel n'ar fi putut fi liniștit. Și apoi doară fiecare confesiune creștină numai intrucât ne ajută să ajungem la Hristos întemeietorul, e îndreptățită să existe; altfel nu.

În fine observă, că cei mai mulți i-au osândit cu mult mai aspru acest pas, decât dacă ar fi devenit liberal, modernist sau ateist declarat. O dovadă mai mult, încheie Ruville acest capitol despre convertirea sa, că oamenii tolerează orice, numai adevărul nu!

(va urma)

Posta Administrațiunii.

Kracsfalva pe 1911 trimestrul al doilea.
Suciag pe sem. 2-lea 1908, întreg an 1909 și din 1910 sem. 1. Posta o am schimbat.
Gyöalfalu pe 1911 trimestrul prim și al doilea. *Vidrasău*. Nu putem. Să plătiți pentru *Karácsonfalva*. *Érendred*. Promisiuni de aceea am mai avut și ați rămas în restanță. *Șiuaiem*. Binevoii a trimite suma promisă și din parte-ne vom încerca a vă împlini dorirea. *Csengerbagos* pe trimestrul al doilea din 1911. *Bontarii de sus*, pe 1911 semestrul al 2-lea. *Felsőfüged* pe 1906 sem. 2-lea. 1907 și 1908 întreg în restanță rămân anii 1909—1911. *Ticvaniul mic* pe 1910. *Felsőszelisty* pe 1911 din 1 August. Binevoii a ne trimite și restanța de 12 cor. pe an. 1910.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Biblioteca din Blaj. Sub acest titlu a început să apară la Tipografia noastră o serie de povestiri bune, alese pentru tinerime. Nr. 1. cuprinde minunatele scrisori ale misionarilor din departatul răsărit, publicate în „Unirea“ sub titlul de „Vestitorii credinței“. Câte o astfel de broșură de 70 pag. format mic, costă 24 fil. O recomandăm cu căldură.

Apostolul cu litere latine, 32 coale f. 4° cu litere mari și cetețe. Să vinde broșat cu 14 cor., legat în piele roșie 22 cor.

Antologionul sau Minelul tomul I. carele cuprinde în sine slujbele dumnezeilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 Coroane.

Icoane din luptele Bisericii de I. Roșiu, format 16° mare pe 466 pag. Broșare elegantă. — 7 colori. — Prețul 3 co-

roane; pentru România 3 lei 50 bani. *Întreg venitul e destinat pentru „Mausoleul Buneia“*. Profesorul universitar de ist. bis. dela facultatea teol. din Budapesta a numit traducerea ungurească a „Icoanelor“: „Lucrare actuală și de mare diligență... plină de cugetări cari de cari mai frumoase... apologie animată... scl. scl.“

Considerând și scopul pentru care s'a oferit, ar face frumoasă misiune toți cei ce ar desvâli-o în cercuri cât mai largi. După 25 exemplare — unul gratuit. — Se poate procura dela *Librăria Arhidiecezană* (Blaj) și dela autor (Blaj „Unirea“.) *Banii de răscumpărare ai fiecăruia se coitează public.*

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. *Prețul 30 bani.*

A apărut: **Elemi Népiskola Értésítő könyvecské** — Indice pentru școlile poporale primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. **Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.**

2. **Planul de învățământ și îndreptarul metodic**, pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobat din Conferința Episcopescă, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școalele cu un învățător — 80
" " " doi " 120
" " " trei " 160
plus 20 fil. porto pentru fiecare.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială**.

1. **Teologia dogmatică fundamentală** de Dr. V. Suci prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fec. 530
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fec. 530

2. **Teologia dogmatică Specială.**

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea*

Domnului și Grația. fec. 730 cor.
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia*. fec. 730 cor.

3. **Hipnotism și Spiritism** 150

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din casele bisericesti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuție tehnică și cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe culori, după originalul pictorului nostru **F. C. Domșa**. Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru culori. Și alte peste 20 clișee, apoi capete artistice, suplimente, etc.

Comandele se pot face la

Adresa: *Albumul Bunea* — *Blaj-Balázsfalva* sau *Librăria semin.*

Carte de citire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negruișu* și *Petru Ungurean*. Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 5,9421—1910.

Mângăierea creștinului. Am onoarea a aduce la cunoștința Veneratului Cler român, că din cartea de rugăciuni, ce poartă titlul de mai sus, nu mai am decât trei feluri de legături, și anume: a) un exemplar legat acasă în Oradea-mare costă 1 cor., iar cu posta 1 cor. 24 fil.; al unsprezecelea exemplar îl dau gratuit, pentru 10 cor. 76 fileri trimiși cu mandat postal spedez cu exped. rec. 11 exemplare. Spedarea cu rambursă costă mai mult; — b) legătură în piele de chagrin neagră cu cruce aurită, cu foi aurite, în toc; un exemplar cu sped. rec. 4 cor. 30 fileri, — c) leg. în imitație de os (albă) cu cruce frumoasă împodobită cu decorațiune de aur și mărgăritar și cu pictură de flori artistică, cu foi aurite și toc, un ex. cu sped. recerută costă 6 cor. 30 fileri. — Iară din **Cuvântările bisericesti** după oratorul *Massillon*, traduse de subscrișul din tomul I. numai foarte puține exemplare mai am; din tomul II. am destule. Prețul ambelor tomuri cu sped. rec. 6 cor.; prețul tomului I. ori II. deosebit 4 coroane. — Comandele sunt a se adresa la: *Ioan Genț*, protopop gr.-cat. în Nagyvárad Sztaroveszky utca nr. 6.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa**.

Redactor responsabil: **Augustin Gruția**

Nr. 451—1911.

(73) 2—3

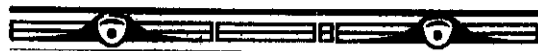
Edict.

Dupăce *Beniamin Barna* gr.-cat. din Blaj de 7 ani de zile și-a părăsit pe legiuita sa soție *Maria* n. *Răhăian* gr.-cat. tot din Blaj, și nu i-se știe ubicațiunea, prin aceasta este provocat ca în timp de un an și o zi, dela publicarea ultimă a acestui edict, să se prezinte înaintea acestui oficiu, căci la dincontra procesul divorțial se va începe și pertracta și în absența lui.

Oficiul protopopesesc gr.-cat. al Blajului ca for matrimonial delegat de I-ma instanță.

Blaj în 6 Septemvrie 1911.

Georgiu Bărbat,
protopop.

„LUNCANA“

INSTITUT FINANCIAR. SOCIETATE PE ACȚII

în Marghita (com. Bihor).

Institutul „Luncana“ înființat în anul trecut, s'a bucurat deja dela început de încurajarea românilor din împrejurimea Marghitei, a mers tot înainte și s'a dezvoltat treptat, cum arată și următoarele cifre mai însemnate ale bilanțului pro August a. c.:

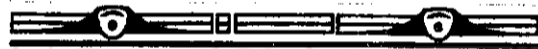
Active	K	449,357.99
Fond de rezervă	„	880.21
Cambii	„	72.898.—
Cambii cu acop. hip.	„	190,064.—
Depuneri	„	85,400.71

Depunerile au crescut cu peste K. 40,000.— în luna August a. c., ceea ce dovedește încrederea ce o are On. cliențela față de institut.

Depunerile se fructifică cu 5 și 5½% interese, iar sumele dela K. 10,000.— în sus, cu 6%.

(71) 2-2.

Direcțiunea.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. în Sotelec (Szótelke) prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cautiunea de 700 adevă Șaptesute Coroane la oficiul parohial de acolo cel mult până la 21 Septemvrie 1911 la ore 10.

Ofertele intratu mai târziu nu se vor lua în considerare.

Operatele despre aceste lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul și planul aprobate de Preavenatul Consistor Metropolitan la 9 Aprilie 1911 sub Nrul 8155 se pot studia zilnic la oficiul parohial gr. cat. din loc.

Sotelec, la 5 Septemvrie 1911.
Iuliu Mihali, Longin Dascal,
paroh gr.-cat. prim curator.
(76) 1—1

Cadou de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul freac 220 cor.

Cruțați și Vă încercați norocul!

IN 30 SEPTEMBRIE VA FI

a 2-a tragere a lozurilor de TISA, cari afară de celea două câștiguri principale de câte

C r. 180.000.

mai au câștiguri în sumă totală de

Cor. 2,800.000.—

și aduc pe lângă toate acestea încă și 4% interese.

De prezent vindem aceste lozuri pe 48 rate lunare de câte 10 coroane.

Nici un risc! Banii nu sunt perduți ca la alte multe loterii de noroc. *Toute cassele statului primesc aceste lozuri ca cautiune!!...* Ele sunt o hârtie de valoare de prima bonitate, — care oricând se poate vinde la bursă sau se, poate lombarda la orișicare bancă.

Ultima tragere va fi în anul 1930, până la care termin tot lozul trebuie să se tragă necondiționat cu un câștig mai mic sau mai mare.

Deja după solvirea ratei prime participă cumpărătorul, — pe baza listei de rate ce i-se estradă cu reînțoarcerea postei, — la toate tragerile, iar câștigurile sunt în întregime ale lui.

Trimițându-ni-se rata primă prin mandat postal, pentru asignarea celorlalte rate punem la dispoziția stimaților noștri cumpărători cereuri postale.

Grăbiți cu comandele, căci proxima tragere e deja la ușă!... Nu lăsați ocaziunea să treacă!... Puneți mâna pe noroc!!...

Se caută agenți în provincie.

Cu deosebită stimă:

ÚSTREDNÁ BANCA ÚC SPOL.,
Budapest V., Sas-u. 24.

(75) 2—2